

Б ІБЛІОТЕКА
ЕСІДЫ - 13

ЛЕМКІВСЬКІЙ РІЧНИК 2002

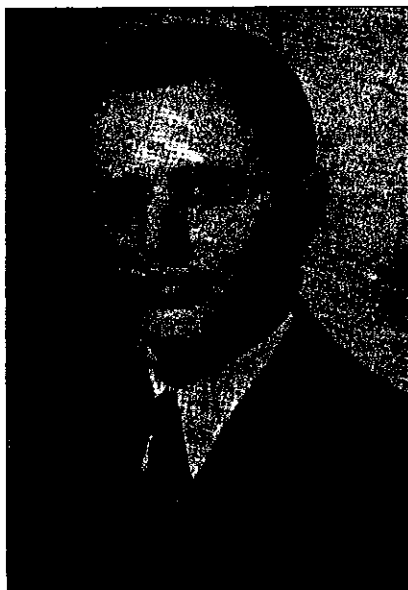
**ВІДАННЯ ПОСВЯЧЕНЕ
ІСТОРИЇ І КУЛЬТУРІ ЛЕМКІВ**

**СТОВАРИШЬНЯ ЛЕМКІВ
КРЕНИЦЯ – ЛІГНИЦЯ
2002**

БОГДАН ГОРБАЛЬ

Штефан Кичура (1912-1997)

Еміграційний діяч русиньскої орієнтації, редактор, журналіст і письменник народився в Детроїті (штат Мічиген) 15 липня 1912 року в родині Михала (1884-1964) і Ольги з Мейських (1887-1972). З огляду на те, що його мамі не служив америчкій клімат іще перед розпочатком Першої Світової Війни, вернула вона до рідної Верхньої Малої (Вірхімки), несучи на руках Штефана і його близнючу сестру Ольгу. Молодшого брата – як то пізніше описав Штефан – вивезла за поясом. Антон народився у вже на рідній землі. Його няню мал іще трохи заробити і повернутися за нею – так з різних причин Америки ніколи не лишив. Десять років у 1928 року Штефан з сестрою поїхали до нього і гину собі уложили життя. Мати лишила його в горах, одкаль з Антоном була переселена на Україну, де мешкали в Самборі. Доля їх так по світі розгнала, що зустрілися аж по сорок років, в Львові в 1968 року. Отець свого молодшого сина ніколи перед тим не бачив, жінку останній раз в 1914 року.

Штефан Кичура зазначився в лемківському суспільстві в 1960-х роках. Перше як менеджер Лемко-Союзу (1962), пізніше редактор Карпатської Русі (1967-69 разом з Михалом Савчаком і 1970-71 сам) і як член Центрального Комітету Лемко-Союзу (1967-69).

Будучи менеджером Лемко-Союзу, Штефан Кичура провадив його справи порядні і не лем заохачав але і властиві жадав од інших доброї органі-

зації народної роботи. Протиставляв собі тіж негативній оцінці прищлості Лемко-Союзу і остро критикував песимістичні настрої. Писав на ту тему (1962) так: "(...) Не треба тіж плакати, што організація не буде існувати, бо люде гмерают. Треба розуміти тото, што нашої організації не было, а люде тіж гмерали, она даколи перестане існувати, а люде будут гмерати, а на їх місце новы люде вродят ся. Таки бесіды, а передовыткым медже передовыма членами, лем ослабляют організацію. (...)". Хоць песимістичні оцінки Лемко-Союзу сполняють ся тепер, то очевидно рачію мал Кичура што не за то што люде гмерают. Мож сміло повісти што кед бы його діяльність повела ся, організація певно і дальше світила бы блищучим світлом.

Крім діяння брав ся тіж Кичура часто за перо. В календарі Лемко-Союзу на 1966 рік напечатал: "Злым зо добре платят: народна повіданка." Частійше од красной літератури займав ся журналістиком, забираючи голос на найгорячшы теми.

Його погляды на лемківські справи найліпше видно в дописі *За повернення Лемков на Лемковину*. Писав він так: "(...) Каждый Лемко барз добрі зна, што без того, штобы Лемки

жили на Лемковині, не може быти в прищлості ані самых Лемків ані Лемковини. Лемковина, розуміє ся што не пропаде, бо то земля, але нарід може пропасти коли його будут денационалізувати в такій мірі, в якій тото робят до гнеска вшыткы: і Полякы, і Українці, і Словакы. (...) Фабрикація Лемків на Пряшівщині на Українців вела ся і веде ся і тепер з цілом силом. Тяжко і тепер достати даяку веселу новину за наших люди з краю, бо руснацко-лемківського імени гын стыдають ся, (і за) то створили нове національне імя, а то імя українске. (...) В народній Польщі лемківскы вчени не пішли на поміч спасіню свого народу. Вчени Лемкы в Польщі ополячили ся далеко перше, як ополячили ся даякій там Лемко зо села без ниякой школы. Пару лем лемків в Польщі лишыло ся, котры мають високу освіту і проявляють ту і там даяке народне життя, але і тоти Лемкы боят ся того, штобы гын на другій страні, альбо в Америці о них дуже ані не споминали їх братя, бо в народній Польщі переслідують люди лемківського походження, альбо може і так уж не переслідують, лем же нашы Лемкы сут боязливы і не хотят за своє стати. То є смутна історія, але зато правдива історія. На Пряшів-

щині тіж є маса вчених Лемків. Як посмотрити на них, то самий професор і доктор, або і доктор і професор, а газету або даяку книжку не можуть напечатати на рідній бесіді. Пишут ріжні: по російскы, украинскы, словацкы, ческы, та тіж по англійскы або і німецькы, лем няк не можуть писати по свойому. Так нас Лемків Господ Бог покарал, што одобрал любов нашій інтелігенції до свойого народа і призначыл нас на денационалізацію. (...) Найважнійше є штобы нашы люде вертали масово на Лемковину і гын жебы творили собі такє жытя, яке они сами хотят створити. (...)”.

Допис тот, Штефан Кичура підписал: Бутновщык душы лемковского народа. Правдиві бил він таким человеком. То меде інчыма за його приводом (і Теодора Доклі) Карпатска Русь перемінила на який час свою політику. Під конец шістдесятих років Карпатска Русь одышла од прокомуністичной пропаганды. Засуджено пересеління Лемків і отверті жадано іх повороту в горы. Часто печатано дописы обвиняючы Польшу і Чехословакію о денационалізацію Лемків. Жадано піднесіння лемківской справы на міжнароднім форум. Навязано тіж контакт з Організаціом Обороны Лемківщыны і разом створено Сьвітову Федерацию

Лемків. Цілю ей было (не смотрячы на політичны ріжніці ей членів) повернення Лемків в горы і даня ім полного права на власній землі. Діяльніст Штефана Кичуры як члена перервал 25-тий Зъїзд Лемко-Союза (Yonkers, 1969). Товды вернено до старой прокомуністичной політики. Штефан Кичура был одначе далі заступником члена Центрального Комітету Лемко-Союза і разом з Теодором Докльом прібували они змінити статут ЛСА. Не повело ім ся тото (векшіст членів тримало ся давной політики). Наступний Зъїзд Лемко-Союза (Монрое, N.Y., 1971) одшмарил стратегічну вспілпрацю з Українцями. Подякувано Польщы і Чехословакії за: “(...) створіння Лемкам ліпшых обставин жытя”. Штефан Кичура і Теодор Докля были вышмарены з органіції, як тоты, котры не підпорядковуют ся статутным ей задачам.

З цілю навязаня ближшой спілпраці Кичура повюл лемківску делегацію до Польщы і на Україну (1968). Гын стрітил ся з численными лемківскыма діячами, влучаючы хыбаль вшыткых з товдышнього Who is who лемківского сьвіта (меде інчыма – Димитий Вислоцкій, Михал Донскій, Петро Когут, Павел Стефановскій, Ярослав Трохановскій, Лев Галь, Михал Дзвінка і інчы). Кичура все вірил што лемківска еміграція

має можливіст і повинна одограти значучу ролю в збереженню лемківского етносу в Польщы, як части русиньской нації. В тым напрямі вюл свою діяльніст, але його час минул коли в Лемко-Союзі до власти вернули „твердоголовы”.

Штефан Кичура гмер 28 липця 1997 року в Пальм Біч на Фльориді.

Література:

- *Наша Миссия до Старого Краю*, „Календар ЛСА 1969”, Yonkers, N.Y., 1969, с.15-27;
- *За повернення Лемков на Лемковину*, „Календар ЛСА 1971”, Yonkers, 1971, с. 16-21;
- Штефан Кичура, *От менеджера Лемко Союза*, „Карпатска Русь”, Р:35, Нр:4, Яп. 26, 1962, с.4; *Наша Мама*, „Календар ЛСА 1969”, Yonkers, N.Y., 1969, с. 27-32; *Коротка История Лемко-Союза*, с.46-48

ШТЕФАН КИЧУРА

Наша Мама

Слово „мама” єст каждому дороге, миле і найбарже люблене. Ничого з того, што мама дає дітині, за грошы не купиш нигде і в ниякій час. Мати родила нас, она пеленчыла нас, она вчыла нас, она любила нас. Перше слово, яке дітина выповіст, то єст „мама”. Перший крок, який дітина зробит, найбільше тішыт маму.

...Прошлого рока мама мене благословила на очах вшыткых люди. Тепер уж 82-літня старушка не тремтіла, она стояла як бы вкопана в землю, з ей очи капали, як бы золоты осколкы ясно-го леду, слезы на мою голову. Мама шептала якысы благословенны слова і дякувала Богу, што дожила того часу, же нас увиділа.

Того рока во Львові прилетіл гу мі брат Антонь барз перестрашений, в очах полно слез, він повіл:

— Я привюз маму зо Самбора, она єст ту, в Антоня Мейского, але барз слаба. Она нич не бесідує, очи ей заперты, то чым скорше ся понагляй, бо може уж не застанеш ей жыву.

Я праві што купувал якысы пашкы для другой родины... Розуміє ся, я перервал своє діло в шторі і поспішыл гу мамі. Коли єм пришол, мама моя лежала на лавці в огороді. Ії постелили перину, дали заголовкы, а кругом ней зобрала ся велика група люди. Всі смотріли на маму, бо выглядало так, што она буде праццала ся з тым сьвітом. Не прорекла ни слова. Коли я підышол гу мамі, сіп коло ей головы і положыл руку на ей чело, оно было зимне і мі са-